

สถานการณ์การดำเนินงานด้านความปลอดภัย และอาชีวอนามัยของประเทศไทย ปี 2561

กองความปลอดภัยแรงงาน
กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กระทรวงแรงงาน

1. งานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ นับตั้งแต่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2462 ทำให้มีพันธกิจในการดำเนินงานด้านดังกล่าว โดยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีเหตุการณ์สำคัญและพัฒนาการของการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของประเทศไทยโดยลำดับ สรุปได้ดังนี้

พ.ศ. 2507 เกิดเหตุการณ์คนงานเจ็บป่วยด้วยอาการพิษแมงกานีสที่ระดับความรุนแรงต่างๆ รวม 41 ราย ณ โรงงานผลิตถ่านไฟฉายแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรปราการ ทำให้เกิดความตื่นตัวถึงปัญหาด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

พ.ศ. 2509 เริ่มมีการบรรจุโครงการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฯ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510–2514)

พ.ศ. 2512 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยมหิดล) ได้เปิดหลักสูตรด้านอาชีวอนามัยในระดับปริญญาตรีขึ้นภายใต้คณะสาธารณสุขศาสตร์ โดยได้ผลิตบัณฑิตสำเร็จรุ่นแรกในปีการศึกษา 2513

พ.ศ. 2515 มีการตั้ง “กองอาชีวอนามัย” ในสังกัดกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (ปัจจุบันคือ สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค)

พ.ศ. 2515 มีการประกาศใช้ “ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103” เป็นกฎหมายคุ้มครองความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยของลูกจ้าง

พ.ศ. 2517 กรมแรงงาน ได้จัดตั้ง “ฝ่ายความปลอดภัย” ขึ้น สังกัดกองคุ้มครองแรงงาน (ต่อมาได้ยกระดับเป็นกองตรวจความปลอดภัย)

พ.ศ. 2519 กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศกำหนดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยสำหรับลูกจ้าง โดยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103

พ.ศ. 2526 มีการจัดตั้ง “สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน” ขึ้น โดยความช่วยเหลือและร่วมมือจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ เพื่อเป็นหน่วยงานทางวิชาการและศูนย์ข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย

พ.ศ. 2530 มีการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงาน อีก รวม 17 ฉบับ

พ.ศ. 2536 เกิดเหตุการณ์เพลิงไหม้โรงงานผลิตตุ๊กตาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ทำให้มีผู้เสียชีวิต 188 ราย บาดเจ็บ 481 ราย ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในการทำงานครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

พ.ศ. 2541 มีการตรา “พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541” ขึ้นเพื่อใช้แทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103

พ.ศ. 2543 ประเทศไทยได้เป็นแกนในการก่อตั้งและเข้าเป็นสมาชิกเครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN-OSHNET)

พ.ศ. 2545 มีการจัดทำ “แผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2545-2549)” ขึ้น

พ.ศ. 2550 รัฐบาลได้ประกาศนโยบาย “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี” เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ

พ.ศ. 2552 มีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยรวม “กองตรวจความปลอดภัย” และ “สถาบันความปลอดภัยในการทำงาน” เป็น “สำนักความปลอดภัยแรงงาน” เพื่อให้การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยฯ เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน

พ.ศ. 2554 มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554” เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการดูแลคุ้มครองความปลอดภัยแรงงานของประเทศ

พ.ศ. 2555 มีการจัดทำ “แผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ (พ.ศ. 2555 – 2559)”

พ.ศ. 2559 ประเทศไทยให้สัตยาบัน “อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย พ.ศ. 2549”

พ.ศ. 2559 รัฐบาลได้ประกาศนโยบายระเบียบวาระแห่งชาติ “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2560-2569)” และ “แผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)” เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศ

โดยสรุป รัฐบาลของไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ดังที่ปรากฏผ่านประกาศนโยบายหลายๆ ด้าน รวมถึงแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จะได้กล่าวถึงรายละเอียดในบทต่อไป

2. สถานการณ์และสถิติการประสบอันตรายจากการทำงาน

จากข้อมูลกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน และสำนักงานสถิติแห่งชาติ ณ สิ้นปี พ.ศ. 2560 พบว่าประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66.17 ล้านคน โดยเป็นผู้ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 56.13 ล้านคน ในกลุ่มนี้เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน 37.79 ล้านคน จำแนกเป็น ผู้มีงานทำ 37.07 ล้านคน ซึ่งทำงานในภาคเกษตรกรรมจำนวน 11.38 ล้านคน และทำงานนอกภาคเกษตรกรรม (การผลิต ก่อสร้าง ขนส่ง ขายปลีก บริการ และธุรกิจอื่น ๆ) จำนวน 25.69 ล้านคน ผู้ว่างงาน 0.48 ล้านคน และผู้รอฤดูกาล 0.24 ล้านคน มีอัตราการว่างงาน ร้อยละ 1.3 อนึ่ง เมื่อพิจารณาในภาคเศรษฐกิจนอกระบบ พบว่ามีจำนวนแรงงานนอกระบบในงานเกษตรกรรม การค้า และบริการ (รวมถึงผู้รับงานไปทำที่บ้าน ผู้รับจ้างเหมา ผู้ทำงานอิสระ) จำนวน 20.8 ล้านคน

ในส่วนผู้มีงานทำ เป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนประกันตนกับสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน ซึ่งอยู่ในข่ายคุ้มครองภายใต้ระบบประกันสังคม จำนวนทั้งสิ้น 14.64 ล้านคน นอกจากนี้ พบว่ามีจำนวนสถานประกอบการทั้งสิ้น 435,303 แห่งทั่วประเทศ

เมื่อพิจารณาสถิติการประสบอันตรายจากการทำงานในปี 2560 (อ้างอิงข้อมูลซึ่งรายงานอย่างไม่เป็นทางการ จากสำนักงานกองทุนเงินทดแทน) พบว่าลูกจ้างมีแนวโน้มการประสบอันตรายฯ ในอัตราที่ลดลง โดยในปีดังกล่าว มีจำนวนลูกจ้างในข่ายกองทุนเงินทดแทน 9.77 ล้านคน มีจำนวนการประสบอันตรายจากการทำงาน 86,278 ราย จำแนกตามความร้ายแรงได้ดังนี้

- หายงานไม่เกิน 3 วัน	58,671 ราย
- หายงานเกิน 3 วัน	25,820 ราย
- สูญเสียอวัยวะบางส่วน	1,200 ราย
- ทุพพลภาพ	17 ราย
- เสียชีวิต	570 ราย

โดยมีการจ่ายเงินทดแทน (ไม่รวมกรณีที่มีการวินิจฉัยยังไม่สิ้นสุด ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2560) เป็นจำนวนประมาณ 1,650 ล้านบาท

ทั้งนี้ สถานการณ์การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานในภาพรวม พบว่าจำนวนลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาถึงความรุนแรงของการประสบอันตรายพบว่าส่วนใหญ่เป็นกรณีหายงานไม่เกิน 3 วัน ร้อยละ 68.00 ต่อปี รองลงมา คือ กรณีหายงานเกิน 3 วัน ร้อยละ 29.93 ต่อปี กรณีสูญเสียอวัยวะบางส่วน ร้อยละ 1.39 ต่อปี กรณีตาย ร้อยละ 0.66 ต่อปี และกรณีทุพพลภาพ ร้อยละ 0.02 ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามความรุนแรง และจำนวนการจ่ายเงินทดแทน ระหว่าง พ.ศ. 2549-2560 พบว่าจำนวนลูกจ้างในข่ายกองทุนเงินทดแทน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่จำนวนการประสบอันตรายจากการทำงานรวมทุกกรณี มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด สรุปข้อมูลสถิติได้ดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 สถิติการประสบอันตรายจากการทำงาน พ.ศ. 2549–2560 จำแนกตามความรุนแรงและเงินทดแทน

ปี พ.ศ.	จำนวนลูกจ้าง (คน)	จำนวนที่วินิจฉัย (คน)					อัตราการประสบอันตราย					เงินทดแทน ที่จ่าย (ล้านบาท)
		เสียชีวิต (1)	ทุพพลภาพ (2)	สูญเสีย อวัยวะ (3)	หยุดงานเกิน 3 วัน (4)	หยุดงาน ไม่เกิน 3 วัน (5)	รวม ทุกกรณี (1-5)	* กรณี รุนแรง (1-4)	** รวม ทุกกรณี (1-5)	** กรณี รุนแรง (1-4)	*** กรณี เสียชีวิต (1)	
2549	7,992,025	808	21	3,413	51,901	148,114	204,257	56,143	25.56	7.02	10.11	1,684.23
2550	8,178,180	741	16	3,259	50,525	144,111	198,652	54,541	24.29	6.67	9.06	1,734.90
2551	8,135,606	613	15	3,096	45,719	127,059	176,502	49,443	21.70	6.08	7.53	1,688.35
2552	7,939,923	597	8	2,383	39,850	106,598	149,436	42,838	18.82	5.39	7.52	1,569.19
2553	8,177,618	619	11	2,149	39,919	103,813	146,511	42,698	17.92	5.22	7.57	1,592.63
2554	8,222,960	551	4	1,630	35,709	91,699	129,632	37,933	15.76	4.61	6.70	1,616.57
2555	8,575,398	717	20	1,818	36,165	93,106	131,826	38,720	15.37	4.52	8.36	1,726.58
2556	8,901,624	635	28	3,036	31,419	76,776	111,894	35,188	12.57	3.95	7.13	1,743.16
2557	9,132,752	625	14	1,485	29,329	68,939	100,392	31,453	10.99	3.44	6.84	1,284.10
2558	9,336,317	575	6	1,324	27,845	65,924	95,674	29,750	10.25	3.19	6.16	1,668.71
2559	9,449,984	584	12	1,290	26,829	60,773	89,488	28,715	9.47	3.04	6.18	1,666.94
2560	9,777,751	570	17	1,200	25,820	58,671	86,278	27,607	8.82	2.82	5.82	1,650 [‡]

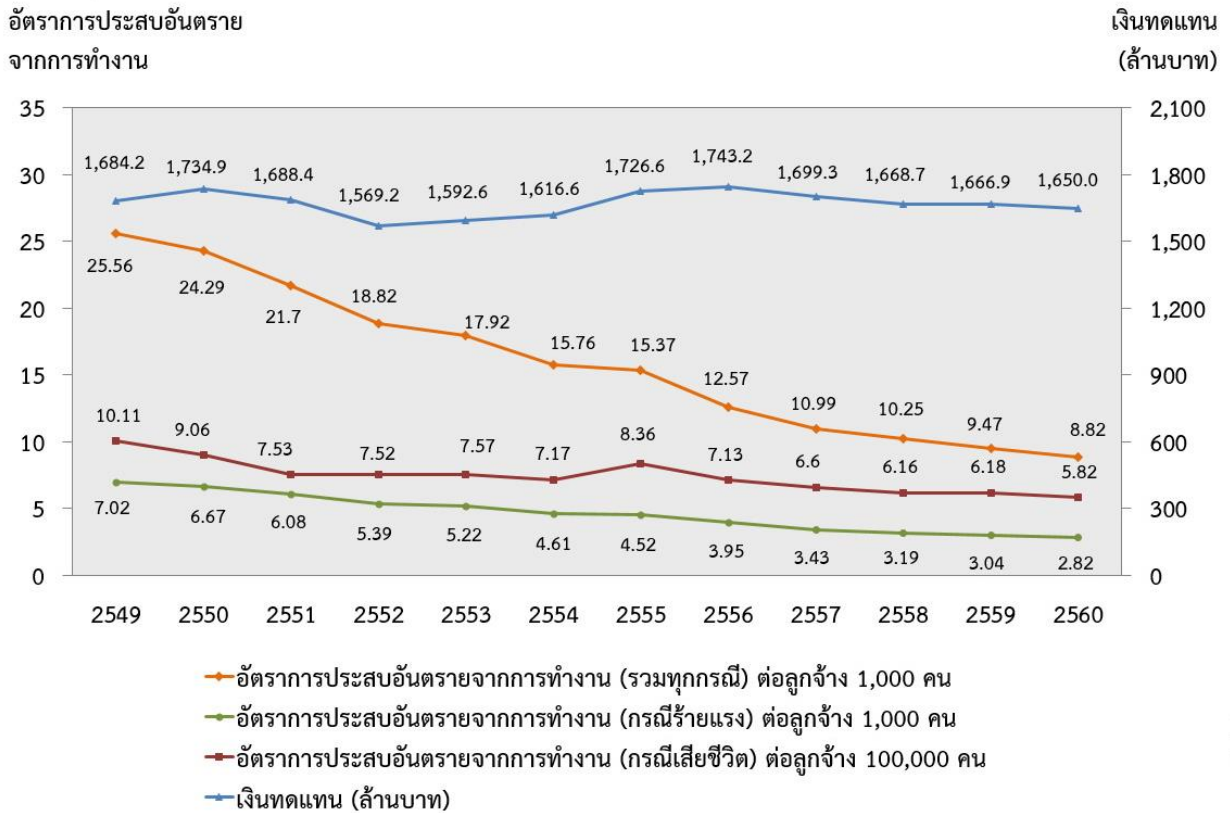
* ไม่นับรายที่หยุดงานไม่เกิน 3 วัน

** อัตราต่อจำนวนลูกจ้าง 1,000 คน

*** อัตราต่อจำนวนลูกจ้าง 100,000 คน

‡ มูลค่าโดยประมาณ (ไม่รวมกรณีที่การวินิจฉัยยังไม่สิ้นสุด ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2560)

แผนภาพที่ 2-1 แนวโน้มอัตราการประสับอันตรายจากการทำงานจำแนกตามความรุนแรง และการจ่ายเงินทดแทน พ.ศ. 2549 – 2560

จากแผนภาพที่ 2-1 ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบและแนวโน้มของอัตราการประสับอันตรายจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรงและจำนวนการจ่ายเงินทดแทน ระหว่างปี พ.ศ. 2549-2560 พบว่าอัตราการประสับอันตรายจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 คน ทั้งกรณีร้ายแรงและรวมทุกกรณีมีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจน ส่วนอัตราการประสับอันตรายจากการทำงานต่อลูกจ้าง 100,000 คน กรณีเสียชีวิต พบว่ามีแนวโน้มลดลงหลังปี พ.ศ. 2549 แต่กลับเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยยะในปี พ.ศ. 2555 หลังจากนั้นจึงมีแนวโน้มลดลงอีกครั้ง อย่างไรก็ตาม สำหรับจำนวนการจ่ายเงินทดแทนในภาพรวมพบว่า ไม่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในช่วงเวลา 12 ปี (โดยมีการจ่ายเงินทดแทนคงที่ประมาณปีละ 1,600 ล้านบาท)

อนึ่ง อัตราการประสับอันตรายจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรงกรณีต่างๆ ในข้างต้น ถือเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของประเทศ โดยใช้เปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา ตลอดจนอาจใช้เทียบเคียงกับข้อมูลของประเทศอื่นๆ เพื่อประเมินสถานะของการดำเนินงานด้านความปลอดภัยฯ อีกด้วย

สถิติการประสับอันตรายจากการทำงาน ปี 2560 จำแนกตามปัจจัยอื่นๆ ที่สำคัญ สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2-2 การประสบอันตรายจากการทำงาน จำแนกตามขนาดสถานประกอบกิจการ/จำนวนลูกจ้าง

ขนาดสถาน ประกอบกิจการ (จำนวนลูกจ้าง)	จำนวนที่วินิจฉัย (คน)					รวมทุกกรณี
	เสียชีวิต	ทุพพล ภาพ	สูญเสีย อวัยวะ	หยุดงาน เกิน 3 วัน	หยุดงาน ไม่เกิน 3 วัน	
1 – 10	116	8	134	2,952	4,929	8,139
11 – 20	65	2	92	2,076	3,789	6,024
21 – 50	96	-	150	3,527	6,800	10,573
51 – 100	60	-	152	2,800	6,127	9,139
101 – 200	61	-	145	2,964	6,531	9,701
201 – 500	49	2	209	4,132	9,654	14,046
501 – 1,000	43	2	146	2,408	6,003	8,602
1,000 ขึ้นไป	80	3	172	4,961	14,838	20,054
รวมทั้งหมด	570	17	1,200	25,820	58,671	86,278

ตารางที่ 2-3 การประสบอันตรายจากการทำงาน จำแนกตามประเภทกิจการ 18 กลุ่มประเภทหลัก

ประเภทกิจการ	จำนวนที่วินิจฉัย (คน)					รวมทุกกรณี
	เสียชีวิต	ทุพพล ภาพ	สูญเสีย อวัยวะ	หยุดงานเกิน 3 วัน	หยุดงานไม่ เกิน 3 วัน	
- เกษตรกรรม ป่าไม้ ประมง	6	-	12	234	555	807
- เหมืองแร่ เหมืองหิน	9	-	12	164	162	347
- การผลิต	148	4	944	14,773	32,805	48,674
- ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบ การปรับอากาศ	9	-	3	72	104	188
- การจัดหาหน้า การจัดการ น้ำเสียและของเสีย	-	-	2	55	76	133
- การก่อสร้าง	139	10	82	2,484	6,258	8,973
- การขายส่งขายปลีก ซ่อม ยานยนต์และจักรยายนต์	81	-	90	3,850	8,910	12,931
- การขนส่งและสถานที่ เก็บสินค้า	110	-	22	1,223	1,768	3,123
- ที่พักแรมและบริการ ด้านอาหาร	12	1	8	1,377	3,753	5,151
- ข้อมูลข่าวสารและ การสื่อสาร	3	-	-	69	108	180
- กิจกรรมทางการเงินและ การประกันภัย	10	-	1	54	70	135
- กิจกรรมเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์	1	-	5	210	495	711

ประเภทกิจการ	จำนวนที่วินิจฉัย (คน)					รวมทุกกรณี
	เสียชีวิต	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะ	หยุดงานเกิน 3 วัน	หยุดงานไม่เกิน 3 วัน	
- กิจกรรมวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และกิจกรรมทางวิชาการ	4	1	7	266	813	1,091
- กิจกรรมการบริหารและ บริการสนับสนุน	28	1	8	684	1,445	2,166
- การศึกษา	2	-	-	58	91	151
- กิจกรรมด้านสุขภาพและ งานสังคมสงเคราะห์	-	-	1	64	840	905
- ศิลปะ ความบันเทิง และ นันทนาการ	5	-	2	108	296	411
- บริการด้านอื่นๆ	3	-	1	75	122	201
รวมทั้งหมด	570	17	1,200	25,820	58,671	86,278

ตารางที่ 2-4 สาเหตุของการประสบอันตรายจากการทำงาน สูงสุด 7 อันดับแรก (รวมทุกกรณี)

สาเหตุ	จำนวนที่วินิจฉัย (คน)					รวมทุกกรณี
	เสียชีวิต	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะ	หยุดงานเกิน 3 วัน	หยุดงานไม่เกิน 3 วัน	
- วัตถุตัด/บาด/ทิ่มแทง	3	-	255	5,654	14,748	20,660
- วัตถุพังทลาย/หล่นทับ	53	1	296	5,527	8,069	13,946
- ถูกกระแทก/ชน	13	1	138	3,324	8,582	12,058
- วัตถุ/สารเคมีกระเด็นเข้าตา	-	-	8	564	9,571	10,143
- วัตถุสิ่งของหนีบ/ดิ่ง	10	-	398	3,017	3,424	6,849
- ตกจากที่สูง	101	6	28	2,551	2,867	5,553
- หกล้ม ลื่นล้ม	7	-	14	1,650	3,382	5,053

ตารางที่ 2-5 การเกิดโรคจากการทำงาน หรือเกิดขึ้นตามลักษณะสภาพของงาน (ที่ได้รับการวินิจฉัย)

โรคจากการทำงาน หรือเกิดขึ้นตามลักษณะ สภาพของงาน	จำนวนที่วินิจฉัย (คน)					รวมทุกกรณี
	เสียชีวิต	ทุพพลภาพ	สูญเสียอวัยวะ	หยุดงานเกิน 3 วัน	หยุดงานไม่เกิน 3 วัน	
- โรคจากสารเคมี	-	-	-	1	2	3
- โรคจากสาเหตุทางกายภาพ	-	-	5	3	10	18
- โรคจากสาเหตุทางชีวภาพ	-	-	-	6	180	186
- โรคระบบทางเดินหายใจ	1	-	7	-	7	15
- โรคผิวหนัง	-	-	-	2	58	60
- โรคกล้ามเนื้อและกระดูก	-	-	-	248	1,306	1,554
- โรคอื่นๆ ซึ่งพิสูจน์ได้	-	-	-	1	1	2

ตารางที่ 2-6 จังหวัดที่มีจำนวนลูกจ้างประสบอันตรายจากการทำงานสูงสุด 10 อันดับแรก

ลำดับ	จังหวัด	รวมทุกรณี (ราย)	ลำดับ	จังหวัด	กรณีเสียชีวิต (ราย)
1	กรุงเทพมหานคร	23,575	1	กรุงเทพมหานคร	150
2	สมุทรปราการ	12,393	2	สมุทรปราการ	37
3	ชลบุรี	5,611	3	ปทุมธานี	27
4	สมุทรสาคร	5,036	4	ชลบุรี	20
5	ปทุมธานี	3,736	5	นครราชสีมา ระยอง	18
6	ระยอง	3,039	6	นนทบุรี	17
7	นนทบุรี	2,998	7	นครปฐม สระบุรี	16
8	พระนครศรีอยุธยา	2,546	8	สมุทรสาคร	15
9	ฉะเชิงเทรา	2,427	9	พระนครศรีอยุธยา อุบลราชธานี	11
10	นครราชสีมา	2,090	10	ขอนแก่น อุตรดิตถ์	10

3. นโยบายและแผนงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยมีการดำเนินนโยบายและแผนงานระดับชาติด้านดังกล่าวอย่างต่อเนื่องสรุปได้ดังนี้

3.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 4 ระบุว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง และหมวดที่ 6 เรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 74 ระบุว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพและวัยและให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

3.2 นโยบายรัฐบาล

เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2550 รัฐบาลได้ประกาศนโยบาย “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี” เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ มีผลเป็นระยะเวลา 10 ปี และเพื่อขับเคลื่อนดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมาย จึงได้มีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน แห่งชาติ (พ.ศ. 2555–2559) ขึ้น เพื่อให้ใช้เป็นกรอบและแนวทางการดำเนินงานด้านดังกล่าว ภายใต้การบูรณาการของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากกรอบระยะเวลาของระเบียบวาระแห่งชาติฯ และแผนแม่บทความปลอดภัยฯ แห่งชาติได้สิ้นสุดลงในปี 2559 จึงได้มีการยกร่างระเบียบวาระแห่งชาติ “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี” ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2560–2569) และแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) เสนอต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งได้มีมติเห็นชอบให้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2559 ถือเป็นหนึ่งพัฒนาการสำคัญที่แสดงถึงเจตนารมณ์และความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการมีนโยบายและแผนงานระดับชาติด้านความปลอดภัยฯ

ระเบียบวาระแห่งชาติ “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี”

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2560–2569)

ด้วยรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงาน ที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตภาพและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้มีการขับเคลื่อนบริหารจัดการและบูรณาการการดำเนินงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยประกาศระเบียบวาระแห่งชาติ

“แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี” เพื่อให้การดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเป็นไปอย่างต่อเนื่องและบรรลุผลตามเจตนารมณ์ในการลดการประสพอันตรายจากการทำงานอย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันเป็นกรอบระยะเวลาการดำเนินการ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2560–2569) โดยมีกรอบแนวทาง ดังนี้

1. การส่งเสริมคนทำงานให้มีความปลอดภัยและสุขภาพอนามัย
2. การให้ความสำคัญในการป้องกันเพื่อลดความเสี่ยงจากอันตรายและการเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน
3. การสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยอาศัยแนวทางประชารัฐ
4. การเสริมสร้างวัฒนธรรมเชิงป้องกันด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
5. การพัฒนากลไกการบริหารจัดการและการดำเนินการงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในทุกระดับ

3.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ชี้ทิศทางพัฒนาประเทศ เมื่อทุกๆ ประเทศในโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและรวมเป็นอันหนึ่งเดียวกันมากขึ้น ขณะที่ประเทศไทยซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่เร่งปฏิรูปตัวเอง โดยได้นำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 นี้ ยึดการดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) และสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของประเทศไทย เพื่อขับเคลื่อนเข้าสู่ยุคประเทศไทย 4.0 เช่นเดียวกับวาระการปฏิรูปอื่นๆ ที่มีทิศทางพัฒนาและกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

นอกจากนี้ ในตอนท้ายของแผนฯ ดังกล่าวยังมีวิสัยทัศน์ ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างมีคุณภาพ ในด้านกำลังแรงงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนา มุ่งเน้นการยกระดับการพัฒนาทักษะของแรงงานไทยทั้งแรงงานเข้าใหม่และแรงงานที่มีอยู่เดิมเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงเป้าหมายในภาคการผลิตและบริการ รวมถึงเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ควรพัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

3.4 แผนแม่บทด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ

กระทรวงแรงงาน โดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มาก่อนหน้านี้แล้ว 3 ฉบับ ทั้งนี้ โดยแผนแม่บทด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับแรก (พ.ศ. 2545–2549)

ได้ริเริ่มจัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2544 ต่อมาได้มีการจัดทำแผนแม่บทด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2550–2554) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม แผนแม่บททั้ง 2 ฉบับข้างต้น เป็นแผนในระดับกระทรวงแรงงาน และมีข้อจำกัดในการขับเคลื่อนดำเนินงานในหลายประเด็น

ดังนั้น ในปี 2554 จึงได้มีการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2555–2559) ภายใต้การบูรณาการแผนงานของกระทรวงและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยถือเป็นการยกระดับแผนงานดังกล่าวขึ้นเป็นแผนแม่บทระดับชาติ ฉบับแรก เพื่อเป็นกรอบและทิศทางการดำเนินงานที่มุ่งเสริมสร้างการคุ้มครองแรงงานตามมาตรฐานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน การสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านความปลอดภัยฯ การจัดการองค์ความรู้ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยฯ ซึ่งเมื่อสิ้นสุดระยะของแผนแม่บทฉบับนี้ ได้มีการจัดทำแผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) ควบคู่กับระเบียบวาระแห่งชาติ “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี” ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2560–2569) ที่ได้กล่าวถึงในข้างต้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2559 ถือเป็นหนึ่งพัฒนาการสำคัญที่แสดงถึงเจตนารมณ์และความมุ่งมั่นของรัฐบาล ในการมีนโยบายและแผนระดับชาติด้านความปลอดภัยฯ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญเพื่อรองรับอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัย และอาชีวอนามัย พ.ศ. 2549 (ILO Convention No.187 Re: Promotional Framework for Occupational Safety and Health, 2006) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

แผนแม่บทความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564)

วิสัยทัศน์

“มุ่งมั่นเสริมสร้างวัฒนธรรมเชิงป้องกันเพื่อแรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี”

พันธกิจ

1. กำหนดและพัฒนามาตรการเชิงส่งเสริมและป้องกันด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
2. รมรณรงค์ให้แรงงานทุกภาคส่วนได้รับการคุ้มครองดูแลเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย เพื่อให้ทำงานได้อย่างปลอดภัยและมีสุขภาพอนามัยที่ดี
3. เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายในทุกภาคส่วน และความร่วมมือระหว่างเครือข่ายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
4. พัฒนากลไกการบริหารจัดการและการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
5. กำกับ ควบคุม และดูแล ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

เป้าประสงค์หลัก

1. เพื่อสร้างความตระหนักและจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในทุกภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมเชิงป้องกัน
2. เพื่อให้เกิดความร่วมมือในทุกภาคส่วน ในการผลักดันให้งานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

ตัวชี้วัดหลัก

1. อัตราการประสบอันตรายจากการทำงาน
2. จำนวนภาคส่วนที่มีบทบาทในการสร้างความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงาน
3. ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

เป้าประสงค์

1. บุคลากรทุกภาคส่วนได้รับการพัฒนาความรู้ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
2. เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
3. มีรูปแบบและวิธีการพัฒนาองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

กลยุทธ์

1. สร้างและพัฒนาระบบองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้ครอบคลุมทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ นายจ้าง ลูกจ้าง นักเรียน นักศึกษา และภาคีเครือข่าย
2. ศึกษา วิจัย หรือสร้างนวัตกรรมที่เกี่ยวกับงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
3. แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของหน่วยงานและองค์กรทั้งในและต่างประเทศ
4. กำหนดมาตรการและแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในทุกภาคส่วน
5. พัฒนาศักยภาพและให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบังคับใช้กฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องในตรวจความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริม กำกับ ดูแล และพัฒนามาตรการเชิงป้องกันด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

เป้าประสงค์

1. สถานประกอบการกิจการได้รับการคุ้มครองดูแลตามกฎหมายของหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. กฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัยได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3. แร้งงานทุกภาคส่วนได้รับความรู้และการคุ้มครองดูแลจากภาครัฐเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กลยุทธ์

1. ส่งเสริมและกำกับสถานประกอบการให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. พัฒนาและปรับปรุงกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและอาชีวอนามัย โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาภาคีเครือข่ายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

เป้าประสงค์

เครือข่ายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย มีส่วนร่วมดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กลยุทธ์

1. สร้างเครือข่ายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยครอบคลุมทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ
2. พัฒนาศักยภาพและความร่วมมือระหว่างเครือข่ายด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้มีความเข้มแข็ง
3. ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายต่างประเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
4. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้ผู้ประกอบการ นายจ้าง บุคคล นิติบุคคล และแรงงานทุกภาคส่วนสนับสนุนงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของสถานประกอบการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากลไกการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

เป้าประสงค์

1. มีระบบบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่สอดคล้องกับมาตรฐาน
2. มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่มีความเชื่อมโยงและบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับยุทธศาสตร์ที่ 1 ถึง 3
3. ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. มีบุคลากร องค์กร และแหล่งทุน เพื่อการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
5. มีระบบติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์

1. สร้างกลไกการขับเคลื่อนระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
2. สนับสนุนให้บุคลากรและแรงงานทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมในการบริหารจัดการงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในระดับประเทศ อาเซียน และภูมิภาค

3. สร้าง พัฒนา บูรณาการ และเชื่อมโยงฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ทั้งด้านองค์ความรู้ การให้บริการและการประชาสัมพันธ์
4. สร้างและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
5. กำหนดมาตรการผลักดันบุคลากรทุกภาคส่วนในการใช้ฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
6. พัฒนาและยกระดับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้มี ศักยภาพสูงขึ้น
7. ติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยอย่าง มีประสิทธิภาพ

ดังที่ได้อธิบายไว้ในข้างต้นสรุปได้ว่า ประเทศไทยมีการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างเป็นระบบ ภายใต้กรอบระเบียบวาระแห่งชาติรวมถึง แผนแม่บทแห่งชาติด้านความปลอดภัยฯ การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะจะทำให้เข้าถึงแหล่งทรัพยากร กลุ่มเป้าหมาย เกิดการบูรณาการความร่วมมือ ระหว่างกันที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จโดยรวมของ การดำเนินการตามแผนแม่บทแห่งชาติด้านความปลอดภัยฯ ภายใต้กรอบระเบียบวาระแห่งชาติ

สำหรับกลไกการกำหนดยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนแผนงาน และการติดตามประเมินผล จะเกิดขึ้นจากการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านต่างๆ ภายใต้คณะกรรมการบริหารระเบียบวาระแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกว่า 20 หน่วยงาน เพื่อรวบรวม ผลการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานเพื่อพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ จะมีการประสานงานและรวบรวมผลการดำเนินการปีละ 2 ครั้ง และทบทวนแผนงาน โครงการ ปีละ 1 ครั้ง โดยคณะกรรมการ/คณะทำงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือคณะกรรมการบริหารระเบียบวาระ แห่งชาติ “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี” อย่างไรก็ตามหากมีประเด็นสำคัญเร่งด่วนก็อาจ พิจารณาจัดประชุมวาระพิเศษขึ้นมาได้เพื่อให้การบริหารจัดการงานด้านความปลอดภัยฯ มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

4. กฎหมายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ประเทศไทยได้เริ่มประกาศใช้กฎหมายที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เมื่อปี พ.ศ. 2515 โดยตราเป็นบทบัญญัติภายใต้ “ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 ว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน” ซึ่งภายหลังได้มีการออกประกาศกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงานในเรื่องต่างๆ หลายฉบับโดยอาศัยอำนาจตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ต่อมาได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541” ซึ่งมีเนื้อหาหมวดที่ 8 ว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน อันมีบทบัญญัติเฉพาะที่ได้ถูกพัฒนาขึ้น อีกทั้งได้มีการออกกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยฯ หลายฉบับ อย่างไรก็ตาม ก้าวสำคัญของการพัฒนากฎหมายความปลอดภัยฯ คือการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554” ซึ่งปัจจุบันถือได้ว่าเป็นกฎหมายหลักด้านความปลอดภัยฯ ของประเทศ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2554 พัฒนาการที่สำคัญในการพัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัยฯ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการบังคับใช้และการคุ้มครองผลประโยชน์แก่แรงงานทุกภาคส่วนมีประสิทธิภาพ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน สรุปจำแนกตามหน่วยงานที่บริหารกฎหมายได้ดังนี้

4.1 กฎหมายที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งบริหารโดยกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

4.1.1 พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554

ประกอบด้วย 8 หมวด รวม 74 มาตรา มีสาระสำคัญ ดังนี้

หมวด 1 กำหนดหน้าที่ของนายจ้างในการจัดให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะแก่ลูกจ้าง โดยนายจ้างเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว

หมวด 2 กำหนดให้มีการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นไปตามมาตรฐานในสถานประกอบกิจการ และกำหนดให้ลูกจ้างมีหน้าที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานตามมาตรฐานดังกล่าว

หมวด 3 กำหนดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติ ประกอบด้วยผู้แทนจากฝ่ายรัฐ ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง ฝ่ายละ 8 คน และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 5 คน รวมเป็น 29 คน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือมาตรการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และการพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน ตลอดจนเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง ประกาศ

และระเบียบ เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติความปลอดภัยฯ อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการให้ความเห็นแก่หน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

หมวด 4 กำหนดให้นายจ้างดำเนินการประเมินอันตราย และศึกษาผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีผลต่อลูกจ้าง รวมทั้งจัดทำแผนการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และแผนการควบคุมดูแลลูกจ้างและสถานประกอบกิจการ โดยกำหนดให้ส่งผลการประเมินอันตราย ผลการศึกษาผลกระทบ แผนการดำเนินงาน และแผนการควบคุมดังกล่าวให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานด้วย

หมวด 5 กำหนดอำนาจของพนักงานตรวจความปลอดภัยในการเข้าไปตรวจสอบหรือบันทึกภาพและเสียงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งสอบถามข้อเท็จจริง หรือสอบสวน และสั่งการให้หยุดการกระทำที่ฝ่าฝืน แก้ไข ปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องหรือเหมาะสม

หมวด 6 กำหนดให้จัดตั้งกองทุนความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งบริหารโดยคณะกรรมการบริหารกองทุนความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วย ผู้แทนจากฝ่ายรัฐ ฝ่ายนายจ้าง และฝ่ายลูกจ้าง ฝ่ายละ 5 คน รวมเป็น 15 คน โดยเงินกองทุนประกอบด้วย เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินค่าปรับ เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต และผลประโยชน์หรือดอกผลที่เกิดจากเงินของกองทุน ซึ่งเงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อการรณรงค์ส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และให้นายจ้างกักเงินเพื่อแก้ไขสภาพความไม่ปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน

หมวด 7 กำหนดให้มีสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีหน้าที่ในการส่งเสริม แก้ไขปัญหา พัฒนาและสนับสนุนการจัดทำมาตรฐานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งการดำเนินการและการศึกษาวิจัยด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

หมวด 8 กำหนดโทษนายจ้างผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยฯ ทั้งนี้ บทกำหนดโทษสูงสุดคือ ระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

พระราชบัญญัติฉบับนี้ มีบทเฉพาะกาลบัญญัติไว้ว่า "ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นำกฎกระทรวงที่ออกตามความในหมวด 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

ดังนั้น ณ ปัจจุบัน (พฤษภาคม 2561) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จึงมีกฎกระทรวงที่ใช้บทเฉพาะกาลประกอบ และกฎกระทรวงที่ประกาศใหม่หลังพระราชบัญญัติความปลอดภัยฯ พ.ศ. 2554 มีผลบังคับใช้ ดังต่อไปนี้

- (1) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานในที่อับอากาศ พ.ศ. 2547
- (2) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับรังสีชนิดก่อไอออน พ.ศ. 2547
- (3) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบสภาพของลูกจ้างและส่งผลการตรวจแก่พนักงานตรวจแรงงาน พ.ศ. 2547
- (4) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการประดาน้ำ พ.ศ. 2548
- (5) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549
- (6) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551
- (7) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั่นจั่น และหม้อน้ำ พ.ศ. 2552
- (8) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553
- (9) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2555
- (10) กฎกระทรวงการเป็นหน่วยงานฝึกอบรมดับเพลิงขั้นต้นและการเป็นหน่วยงานฝึกซ้อมดับเพลิงและฝึกซ้อมอพยพหนีไฟ พ.ศ. 2556
- (11) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมีอันตราย พ.ศ. 2556
- (12) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า พ.ศ. 2558
- (13) กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่าง และเสียง พ.ศ. 2559

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ รวมถึงประเด็นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ทั้งนี้ กฎหมายความปลอดภัยฯ ที่ใช้โดยเฉพาะกาลประกอบ จะมีการทบทวนและปรับปรุงใหม่ตามความจำเป็นเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ ยุกระดับประสิทธิภาพ รวมถึงมีการขยายขอบเขตของการบังคับใช้ให้ครอบคลุมแรงงานทุกภาคส่วน โดยเฉพาะแรงงานนอกระบบ เช่น แรงงานภาคเกษตร และผู้รับงานไปทำที่บ้าน เป็นต้น

4.1.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

เนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติความปลอดภัยฯ พ.ศ. 2554 มีผลทำให้กฎหมายลำดับรองบางฉบับถูกยกเลิกโดยปริยาย หรือไม่สามารถใช้บังคับได้เนื่องจากกฎหมายลำดับรองนั้น ยังไม่มีผลใช้บังคับก่อนวันที่พระราชบัญญัติความปลอดภัยฯ มีผลใช้บังคับ อย่างไรก็ตาม ตามบทเฉพาะกาล มาตรา 74 กำหนดว่า “ในระหว่างที่ยังมิได้ออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นำกฎกระทรวงที่ออกตามความในหมวด 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาบังคับใช้โดยอนุโลม” ทำให้กฎกระทรวงลำดับที่ (1) – (9) ในข้อ 4.1.1 ที่ออกภายใต้หมวด 8 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ยังมีผลใช้บังคับต่อไป

นอกจากกฎหมายที่ได้กล่าวข้างต้น ยังมีกฎหมายที่มีเนื้อหาหรือบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ที่ออกตามพระราชบัญญัติอื่น ดังนี้

1) พระราชบัญญัติแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ พ.ศ. 2543

- ประกาศคณะกรรมการแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำของสภาพการจ้างในรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2549

2) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้รับงานไปทำที่บ้าน พ.ศ. 2553

3) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

- กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ.2541) กำหนดประเภทของงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง

- กฎกระทรวงฉบับที่ 6 (พ.ศ.2541) กำหนดประเภทของงานที่ห้ามมิให้ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีทำ

- กฎกระทรวงฉบับที่ 11 (พ.ศ.2541) กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานในงานบรรทุกหรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล

- กฎกระทรวงกำหนดอัตราน้ำหนักรายงานให้ลูกจ้างทำงานได้ พ.ศ. 2547

- กฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม พ.ศ. 2547

- กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสวัสดิการในสถานประกอบกิจการ พ.ศ. 2548

4.2 กฎหมายที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งบริหารโดยสำนักงานประกันสังคม กระทรวงแรงงาน

ประกอบด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

4.2.1 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537

4.2.2 ประกาศกระทรวงแรงงาน เรื่อง กำหนดชนิดของโรคซึ่งเกิดขึ้นตามลักษณะหรือสภาพของงานหรือเนื่องจากการทำงาน พ.ศ.2550

4.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงานที่บริหารโดยหน่วยงานอื่น

กฎหมายความปลอดภัยในการทำงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งบริหารโดยกระทรวงอื่น มีดังนี้

4.3.1 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 บริหารโดยกระทรวงอุตสาหกรรม

4.3.2 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 บริหารโดยกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพลังงาน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงคมนาคม กระทรวงกลาโหม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4.3.3 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2550 บริหารโดยกระทรวงสาธารณสุข

4.3.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 บริหารโดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.3.5 พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2550 บริหารโดยกระทรวงมหาดไทย

4.3.6 พระราชบัญญัติ พลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ พ.ศ.2559 ซึ่งประกาศใช้แทนที่พระราชบัญญัติพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พ.ศ. 2504 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2508 บริหารโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4.3.7 พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 บริหารโดยกระทรวงมหาดไทย

4.3.8 กฎหมายท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

5. หน่วยงานที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

5.1 หน่วยงานภาครัฐ

ปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกอบด้วย 3 กระทรวงหลักได้แก่ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงอุตสาหกรรม

5.1.1 กระทรวงแรงงาน

เป็นองค์กรหลักที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการคุ้มครองดูแลด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานทั่วประเทศ โดยมีการประกาศและบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรฐานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และตรวจตราให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานดังกล่าว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมทั้งการแก้ไขฟื้นฟูดูแลผู้ใช้แรงงานที่ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย คือกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานประกันสังคม และสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงแรงงาน

● กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการและส่งเสริมให้มีความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมทั้งศึกษา วิจัย เสริมสร้างและพัฒนาสภาพและสิ่งแวดลอมในการทำงาน หน่วยงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยโดยตรง คือ กองความปลอดภัยแรงงาน ซึ่งจัดตั้งขึ้นจากการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการและอำนาจหน้าที่ของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานใหม่ โดยการรวม 2 หน่วยงานเดิมในสังกัด คือ กองตรวจความปลอดภัย และสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน จัดตั้งเป็นสำนักความปลอดภัยแรงงาน ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเรียกเป็น กองความปลอดภัยแรงงาน

กองความปลอดภัยแรงงาน เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้การบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ฯ เป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลดความซับซ้อนในการทำงาน เพิ่มความคล่องตัวในการให้บริการ โดยกระจายภารกิจลงไปยังหน่วยงานปฏิบัติซึ่งตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค ได้แก่ ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน เขต 12 แห่งทั่วประเทศ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และเพื่อรองรับการเป็นเจ้าภาพหลักที่จะขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ “แรงงานปลอดภัยและสุขภาพอนามัยดี” ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์

โดยสรุป กองความปลอดภัยแรงงาน มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) กำหนดและพัฒนามาตรฐานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

2) ควบคุมดูแลนายจ้างและลูกจ้าง รวมทั้งบุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

3) ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุญาต การขึ้นทะเบียน และกำกับดูแลมาตรฐานการให้บริการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

4) พัฒนาระบบการคุ้มครองความปลอดภัยแรงงาน มาตรการ และวิธีปฏิบัติด้านการตรวจความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

5) พัฒนาระบบสารสนเทศความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

6) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ส่งเสริม และพัฒนาเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

7) ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

8) ปฏิบัติงานร่วมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

โดยมีศูนย์ความปลอดภัยในการทำงานเขต จำนวน 12 แห่ง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการรวมถึงให้บริการที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการ กิจการ นอกจากนี้ ยังมีสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด 76 แห่ง ที่มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลด้านความปลอดภัยฯ ในระดับจังหวัด และกลุ่มงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานคร พื้นที่ 1-10 คู่มือรับผิดชอบงานด้านความปลอดภัยฯ ในเขตกรุงเทพมหานคร

● สำนักงานประกันสังคม

สำนักงานประกันสังคม เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 เพื่อให้ประเทศไทยมีการประกันสังคมอย่างเต็มรูปแบบ โดยลูกจ้างจะได้รับความคุ้มครอง ทั้งในเรื่องการประสบอันตราย เจ็บป่วย ทูพพลภาพ และตาย ที่มีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงาน รวมไปถึงการคลอดบุตร สงเคราะห์บุตร ชราภาพ และการว่างงาน

ในส่วนของการคุ้มครองลูกจ้างที่ประสบอันตรายเนื่องมาจากการทำงาน ได้มีการจัดตั้งกองทุนเงินทดแทน ตั้งแต่ปี 2517 ให้ความคุ้มครองสถานประกอบการที่มีลูกจ้างครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อปกป้องลูกจ้างที่ตกเป็นเหยื่อและได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการทำงานให้ได้รับค่าชดเชยรวมถึงผลประโยชน์อื่นๆ และในปี 2545 ได้ขยายความคุ้มครองไปยังสถานประกอบการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป

ปัจจุบัน ได้มีการจัดตั้ง กองงานกองทุนเงินทดแทน ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยงานภายในภายใต้สำนักงานประกันสังคม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์และการกำหนดอัตราเงินสมทบหลัก กำหนดอัตราเงินสมทบตามค่าประสบการณ์ การอุทธรณ์เงินสมทบและเงินทดแทนของนายจ้างและลูกจ้าง การพัฒนาระบบงานของกองทุนเงินทดแทนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณาวินิจฉัยข้ออุทธรณ์

ของลูกจ้าง นายจ้าง และผู้มีสิทธิ ให้คำปรึกษา แนะนำ เกี่ยวกับเรื่องอุทธรณ์ เป็นหน่วยงานกลางในการประสานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน การบริหาร และควบคุมการใช้จ่ายเงินงบบริหารกองทุนเงินทดแทนในส่วนที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาส่งเสริม การฟื้นฟูสมรรถภาพในการทำงาน ส่งเสริมหรือป้องกันเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงานและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุนเงินทดแทน ตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

● **สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)**

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 กำหนดให้มีการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) เพื่อเป็นหน่วยงานส่งเสริม สนับสนุน และวิจัยเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน

อำนาจหน้าที่ของ สสพท. มีดังนี้

1. ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
2. พัฒนาและสนับสนุนการจัดทำมาตรฐานเพื่อส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
3. ดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
4. จัดให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
5. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

โดยสรุป กระทรวงแรงงานเป็นองค์กรหลักที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการคุ้มครองดูแลด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของแรงงานทั่วประเทศ โดยมีการประกาศและบังคับใช้กฎหมายหรือมาตรฐานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และตรวจตราให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานดังกล่าว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมทั้งการแก้ไขฟื้นฟูดูแลผู้ใช้แรงงานที่ประสบอันตรายเนื่องจากการทำงาน

5.1.2 กระทรวงสาธารณสุข

เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านสาธารณสุขของประเทศ และเป็นองค์กรที่มีบทบาทและความรับผิดชอบในการให้บริการอาชีวอนามัย ซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกัน และควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการเจ็บป่วยและบาดเจ็บจากการทำงาน การรักษาพยาบาล โดยผ่านระบบบริการสาธารณสุขในทุกๆระดับ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบงานอาชีวอนามัย คือ สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค (เดิมคือ กองอาชีวอนามัย กรมอนามัย)

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม มีบทบาทหน้าที่โดยสรุปดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และการควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
- 2) กำหนดและพัฒนามาตรฐานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และรูปแบบการดำเนินงาน เฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
- 3) ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน และการควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน
- 4) ประสานและสนับสนุนการพัฒนาระบบ กลไก และเครือข่ายการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
- 5) ประสานและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตรวจ วินิจฉัยและการรักษาโรคและภัยที่คุกคามสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม
- 6) ปฏิบัติงานร่วมหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

5.1.2 กระทรวงอุตสาหกรรม

มีหน้าที่ในการออกใบอนุญาตตั้งโรงงานและประกอบกิจการโรงงาน ออกกฎหมายเกี่ยวกับโรงงาน ตรวจสอบโรงงานเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมายและเพื่อการต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานที่เกี่ยวข้อง คือกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมไม่ให้ก่อความเดือดร้อนต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการป้องกันปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงงาน โดยมีอำนาจในการออกและต่ออายุใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน หน่วยงานในสังกัดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองส่งเสริมเทคโนโลยีความปลอดภัย

กองส่งเสริมเทคโนโลยีความปลอดภัย เป็นหน่วยงานวิชาการ มีบทบาทหน้าที่โดยสรุปดังนี้

- 1) ศึกษาและวิเคราะห์ เพื่อพัฒนางานด้านความปลอดภัยโรงงาน
- 2) กำหนดนโยบาย แผนงาน หลักเกณฑ์มาตรฐานความปลอดภัยโรงงาน
- 3) ส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีเพื่อบริหารความปลอดภัยในโรงงาน
- 4) ตรวจสอบโรงงานที่มีความเสี่ยงภัยสูง หรือที่จะต้องใช้ความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน
- 5) ป้องกันประสานการระงับภัยจากโรงงานและวัตถุอันตราย
- 6) กำกับดูแลเอกชนที่ได้รับการรับรองฐานะ ซึ่งดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงงาน
- 7) จัดทำคู่มือ เอกสารวิชาการเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเผยแพร่ไปสู่การปฏิบัติ
- 8) ปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

5.2 หน่วยงาน สมาคม และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน มีสมาคมและมูลนิธิที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานหลายแห่ง ซึ่งมีการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ดังนี้

5.2.1 สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย) (Safety and Health at Work Promotion Association (Thailand))

สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (SHAWPAT) ก่อตั้งขึ้นโดยกรมแรงงานเมื่อปี พ.ศ. 2529 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ปัจจุบันสมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย) ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการเกี่ยวกับการส่งเสริมความปลอดภัยในด้านต่างๆ เช่น บริการอบรม บริการตรวจวัดสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น สำนักงานของสมาคมฯ ตั้งอยู่ที่ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ส่วนแยกตลิ่งชัน (อาคารหลังเก่า) กรุงเทพมหานคร

5.2.2 สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน (Occupational Health and Safety at Work Association)

สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน ประสานงานร่วมมือทางวิชาการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน หรือสมาคมทั้งภายในและต่างประเทศ สนับสนุนและประสานงานกับสถานประกอบการและชุมชนอุตสาหกรรมในการพัฒนาความปลอดภัย สุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน ปัจจุบัน สมาคมอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน มีสำนักงานตั้งอยู่ที่ภาควิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร

6. บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องโดยตรงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน อาจจำแนกได้เป็นกลุ่มต่างๆ คือ

6.1 บุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ

บุคลากรในกลุ่มนี้ได้แก่ พนักงานตรวจความปลอดภัย ภายใต้พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่มีคุณวุฒิการศึกษา ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ หรือเป็นพนักงานตรวจแรงงานที่มีคุณสมบัติ ประสบการณ์ และผ่านการฝึกอบรมตามหลักเกณฑ์ที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกำหนด พนักงานตรวจความปลอดภัยมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ ให้นายจ้างมีการดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงการสอบสวนข้อเท็จจริง การเสนอแนะมาตรการด้านความปลอดภัยฯ ต่ออธิบดี

ปัจจุบันมีพนักงานตรวจความปลอดภัยจำนวนมากกว่า 400 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานของกรมฯ ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค การฝึกอบรมพนักงานตรวจความปลอดภัย เพื่อให้พนักงานตรวจแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้มีความรู้พื้นฐานด้านเทคนิค วิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนและเพียงพอสำหรับการตรวจความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบกิจการ สามารถให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย การอบรมประกอบด้วยภาคทฤษฎี การฝึกปฏิบัติการตรวจสถานประกอบกิจการ และการประเมินผล โดยผู้ผ่านการฝึกอบรมจะได้รับการขึ้นทะเบียน และเป็นการเสริมสร้างทัศนคติด้านความปลอดภัยให้แก่พนักงานตรวจแรงงานเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

6.2 บุคลากรของสถานประกอบกิจการ

บุคลากรที่ปฏิบัติงานโดยตรงด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในสถานประกอบกิจการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน (จป.) ระดับต่างๆ ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2549 ซึ่งปัจจุบันมีจำนวนที่ขึ้นทะเบียนสะสมทั้งหมด 482,218 คน จำแนกได้ดังนี้

1) เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับหัวหน้างาน	346,679 คน
2) เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับบริหาร	120,181 คน
3) เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิค	3,672 คน
4) เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับเทคนิคชั้นสูง	864 คน
5) เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับวิชาชีพ	10,822 คน

(ข้อมูล ณ วันที่ 17 พฤษภาคม 2561 - กองความปลอดภัยแรงงาน)

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับต่างๆ มีคุณสมบัติและหน้าที่แตกต่างกัน โดยข้อกำหนดเกี่ยวกับการแต่งตั้งให้มี จป. แต่ละระดับ จะขึ้นอยู่กับประเภทกิจการและขนาดของสถานประกอบการ (จำนวนลูกจ้าง)

การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงานระดับต่างๆ จะดำเนินการโดยหน่วยฝึกอบรมที่มีคุณสมบัติและผ่านการขึ้นทะเบียนให้สามารถจัดฝึกอบรมหลักสูตรนั้นๆ จากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ปัจจุบันมีหน่วยฝึกอบรมที่ได้ผ่านการจดทะเบียนเกือบ 100 แห่งทั่วประเทศ

นอกจากนี้ สถานประกอบการตามประเภทที่กำหนดที่มีจำนวนลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป จะต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงที่กล่าวถึงข้างต้น

6.3 บุคลากรของสถาบันการศึกษา หน่วยบริการ องค์กรที่เกี่ยวข้อง

บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในกลุ่มนี้ ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวอนามัย และบุคลากรด้านอาชีวเวชศาสตร์/บริการสุขภาพ (แพทย์อาชีวเวชศาสตร์ พยาบาลอาชีวอนามัย) ที่ให้บริการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานสำหรับสถานประกอบการ

ปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในกำกับของรัฐและของเอกชน ที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย จำนวน 33 สถาบัน โดยมีหลักสูตรระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ที่ผ่านการเทียบวุฒิจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน รวม 36 หลักสูตร

7. โครงการ/กิจกรรมที่สำคัญด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้มีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมจำนวนมาก ที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทั้งนี้ สามารถสรุปโครงการ/กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2559–2560 ได้ดังนี้

7.1 การให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย พ.ศ. 2549

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้ดำเนินศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินความพร้อมเพื่อผลักดันการให้สัตยาบันอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย พ.ศ. 2549 โดยเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2559 ผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ พร้อมด้วยปลัดกระทรวงแรงงาน (หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล) ได้เป็นผู้แทนรัฐบาลไทยในการยื่นจดทะเบียนให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับดังกล่าว กับผู้อำนวยการใหญ่อำนาจแรงงานระหว่างประเทศ ณ นครเจนีวา สมาพันธรัฐสวิส การให้สัตยาบันอนุสัญญาฉบับดังกล่าว แสดงถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทยในการปรับปรุงสภาพการทำงานและสภาพความเป็นอยู่ของแรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐานแรงงานสากล ถือเป็นอนุสัญญา ILO ด้านความปลอดภัยในการทำงานฉบับแรกที่ประเทศไทยให้สัตยาบัน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 23 มีนาคม 2560 เป็นต้นมา

อนุสัญญาฯ ฉบับดังกล่าว จัดเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศฉบับพื้นฐานด้านความปลอดภัยในการทำงาน โดยประเทศที่ให้สัตยาบันจะต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน กฎหมาย/ระเบียบข้อบังคับ เพื่อให้การขับเคลื่อนงานความปลอดภัยฯ ของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การส่งเสริมความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างงานที่มีคุณค่าตามที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญองค์การแรงงานระหว่างประเทศ อันจะคุ้มครองป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน นอกจากนี้ ความสำคัญของงานที่มีคุณค่ายังถูกกำหนดไว้ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อที่ 8 ว่าด้วยการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน โดยมีการจ้างงาน และสร้างงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

7.2 โครงการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย (Safety Thailand)

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนงานความปลอดภัยฯ ของประเทศ รองรับการให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 187 กระทรวงแรงงานจึงได้มีการริเริ่มโครงการความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย (Safety Thailand) ซึ่งถือเป็นโครงการระดับชาติที่มุ่งบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมเชิงป้องกัน (Culture of Prevention) ภายใต้บทบัญญัติแห่งอนุสัญญาฉบับดังกล่าว ให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นโครงการที่สอดคล้องตามนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทย (Startup Thailand) ของรัฐบาล โดยในระยะแรกเริ่มประกอบด้วย 6 กระทรวงที่เกี่ยวข้องซึ่งบรรลู่ข้อตกลงร่วมกัน ดังนี้

- 1) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 2) กระทรวงอุตสาหกรรม
- 3) กระทรวงมหาดไทย
- 4) กระทรวงแรงงาน
- 5) กระทรวงสาธารณสุข
- 6) กระทรวงคมนาคม

พิธีลงนามบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือระหว่างกัน ได้ถูกจัดขึ้น ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล โดยรัฐมนตรีว่าการทั้ง 6 กระทรวง ลงนามร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานที่จะสร้างเสริมความปลอดภัยและสุขภาพอนามัย ลดการประสบอันตรายจากการทำงาน นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีให้เกิดขึ้นกับคนทำงานและประชาชนในทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน

การดำเนินโครงการ Safety Thailand แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. การดำเนินการระยะสั้น

หน่วยงานทั้ง 6 กระทรวง ได้ร่วมกันจัดทำแผนบูรณาการความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ มุ่งเน้นประเภทกิจการ 3 ด้าน ได้แก่ ความปลอดภัยในงานก่อสร้าง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับอัคคีภัย และความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับสารเคมี โดยมีกรอบการดำเนินการ 3 มิติ คือ

- การส่งเสริม สนับสนุน (สร้างความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน)
- การกำกับ ดูแล (บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง)
- การมีส่วนร่วมของประชาชน (สร้างภาคีเครือข่ายในทุกภาคส่วน)

2. การดำเนินการระยะยาว

ร่วมกันพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการลดอุบัติเหตุ อุบัติภัย โรคและการเจ็บป่วยจากการทำงาน อันจะสร้างเสริมความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตของคนทำงานและประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างมีความยั่งยืน

อนึ่ง ต่อมาโครงการ Safety Thailand ได้มีการขยายโครงข่ายการดำเนินงาน โดยมีกระทรวงต่างๆ เข้าร่วมอีก 4 กระทรวง พร้อมด้วย 4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) กระทรวงศึกษาธิการ
- 2) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 4) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- 5) การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- 6) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- 7) สภาหอการค้าไทย
- 8) วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

รวมเป็นเครือข่ายของ 10 กระทรวง และอีก 4 หน่วยงานภาคี โดยที่ผ่านมามีการจัดประชุม คณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงและหน่วยงานภาคีดังกล่าว เพื่อร่วมกันผลักดันและ ขับเคลื่อนงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของคณาจารย์และบุคลากร ตลอดจนจนถึงประชาชน ให้บรรลุเป้าหมายอย่าง มีประสิทธิภาพตามนโยบายประเทศไทย 4.0

7.3 การจัดงานวันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากล

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ ได้ประกาศให้วันที่ 28 เมษายน ของทุกปี เป็นวันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากล โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้ทั่วโลกเฝ้าระวังอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการป้องกันอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ วันดังกล่าวถือได้ว่าเป็นความสำคัญต่อแรงงานทั้งหมด ในอันที่จะมีส่วนร่วมรณรงค์ ป้องกันอุบัติเหตุและโรคจากการทำงาน ร่วมสร้างเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยในการที่จะช่วยลดอัตราการ ประสบอันตรายจากการทำงาน โดยในส่วนของประเทศไทย กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัด งาน 28 เมษายน วันความปลอดภัยและอาชีวอนามัยสากล ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้น 4 อาคารกรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน (ส่วนแยกตลิ่งชัน) เพื่อแสดงความมุ่งมั่นในการกระตุ้นเตือนให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนัก และให้ความสำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน โดยในปี พ.ศ. 2561 มีหัวข้อการจัดงานที่เน้น กลุ่มเป้าหมายแรงงานเยาวชน ผู้เข้าร่วมงานจำนวนประมาณ 200 คน จากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน นายจ้าง นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานราชการ ตลอดจนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

7.4 การจัดงานวันความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ

กว่าสองทศวรรษที่ผ่านมา กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้จัดงานวันความปลอดภัยใน การทำงานแห่งชาติ เพื่อระลึกถึงเหตุการณ์เพลิงไหม้โรงงานผลิตตุ๊กตาของ บริษัท เคเดอร์ อินดัสเทรียล (ไทยแลนด์) จำกัด จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2536 ทำให้มีผู้เสียชีวิต จำนวน 183 ราย และมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมากกว่า 400 ราย ถือเป็นเหตุการณ์เพลิงไหม้ครั้งร้ายแรงที่สุดของประเทศไทย

จากความสูญเสียดังกล่าว ทำให้สังคมเกิดการตื่นตัวเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน ต่อมาในวันที่ 26 สิงหาคม 2540 รัฐบาลได้ประกาศให้วันที่ 10 พฤษภาคม ของทุกปี เป็นวันความปลอดภัย ในการทำงานแห่งชาติ เพื่อรณรงค์ให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของ ความปลอดภัยในการทำงาน รวมถึงเป็นการปลูกจิตสำนึกในเรื่องดังกล่าวให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ในปี 2561 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัดงาน 10 พฤษภาคม วันความปลอดภัย ในการทำงานแห่งชาติขึ้น ณ อาคารกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (ส่วนแยกตลิ่งชัน) โดยมีกิจกรรม ประกอบด้วยการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ลูกจ้างที่เสียชีวิตจากการทำงานในเหตุการณ์เพลิงไหม้ดังกล่าว ตลอดจนการสัมมนา การจัดนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงาน ในงานดังกล่าวมีผู้เข้าร่วมงานจำนวนประมาณ 400 คน จากกลุ่มผู้ใช้แรงงาน นายจ้าง นักเรียน นักศึกษา หน่วยงานราชการ ตลอดจนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

7.5 การจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ

เมื่อเดือนธันวาคม 2528 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งคณะกรรมการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนการจัดงานให้เป็นศูนย์รวมทางวิชาการ การสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริม เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในผู้ปฏิบัติงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติได้มีขึ้นครั้งแรกเมื่อเดือนมิถุนายน 2529 และได้มีการจัดงานดังกล่าวเรื่อยมาเป็นประจำทุกปี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เป็นต้นมา การจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ ได้ถูกถ่ายโอนให้สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานในกำกับของกระทรวงแรงงาน เป็นผู้รับผิดชอบหลัก และได้มีการเปลี่ยนชื่อการจัดงานเป็น “งานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแห่งชาติ” โดยในปี 2561 งานดังกล่าวถูกจัดให้มีขึ้นระหว่างวันที่ 28-30 มิถุนายน ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค กรุงเทพมหานคร ภายใต้ธีมงาน “สร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยเชิงป้องกัน สู่มุมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และความผาสุกที่ยั่งยืน” มีผู้เข้าร่วมงานจำนวนประมาณ 10,000 คน

7.6 การประกวดสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

การจัดประกวดสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัยฯ ได้ดำเนินการเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2529 โดยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานสัปดาห์ความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ และได้มีการจัดประกวดดังกล่าวอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ภายใต้วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานประกอบกิจการมีระบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยฯ ที่ดี
- สนับสนุนให้สถานประกอบกิจการมีการพัฒนาและดำเนินงานความปลอดภัยฯ อย่างต่อเนื่อง เพื่อลดการประสบอันตรายจากการทำงานและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

สำหรับปี พ.ศ. 2561 พิธีมอบรางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัยฯ ได้ถูกจัดขึ้นในงานมอบรางวัลการบริหารจัดการแรงงานยอดเยี่ยม เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2561 ณ ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี โดยมีสถานประกอบกิจการที่เข้ารับรางวัลด้านดังกล่าวจำนวน 187 แห่ง

7.7 การมอบรางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน

ในปี พ.ศ. 2556 เครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN-OSHNET) ได้ริเริ่มพัฒนากรอบการดำเนินงานโครงการเพื่อให้รางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์ให้รางวัลนี้มีส่วนช่วยผลักดันการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการในการส่งเสริมการดำเนินงานด้านความปลอดภัยฯ ในสถานประกอบกิจการ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีหรือต้นแบบให้กับสถานประกอบกิจการอื่นๆ และเป็นการยกระดับภาพลักษณ์การดำเนินงานของสถานประกอบกิจการประเทศต่างๆ ในอาเซียน

ในระยะแรกเริ่มจะจัดการให้รางวัลทุก 2 ปี พิธีมอบรางวัลดังกล่าวมีขึ้นครั้งแรกในปี 2559 และครั้งที่ 2 ในปี 2561 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทรางวัลคือ

1) สถานประกอบการที่มีการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยดีเด่นอาเซียน (ASEAN-OSHNET Excellence Award) โดยในปี 2561 บริษัท ไทยสแตนเลย์การไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานประกอบการของไทยที่ได้รับรางวัลนี้

2) สถานประกอบการที่มีการปฏิบัติที่ดีด้านความปลอดภัยฯ ของอาเซียน (ASEAN-OSHNET Best Practice Award) โดยในปี 2561 บริษัท ไออาร์พีซี จำกัด (มหาชน) สาขาลังน้ำมันไออาร์พีซีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสถานประกอบการของไทยที่ได้รับรางวัลนี้

พิธีมอบรางวัลได้ถูกจัดขึ้นภายหลังการประชุมคณะกรรมการบริหารเครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน ประจำปี 2561 ณ ราชอาณาจักรกัมพูชา เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2561 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการจ้างงานและการฝึกอาชีพแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา และเลขานุการอาเซียน เป็นผู้มอบรางวัลพร้อมกล่าวแสดงความยินดีแก่สถานประกอบการที่เข้ารับรางวัลในครั้งนี้

7.8 การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบข้อมูลตัวชี้วัดการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN-OSHNET Workshop for the Improvement of OSH Scorecard and Information System)

เครือข่าย ASEAN-OSHNET ได้ริเริ่มให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลตัวชี้วัดการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (OSH Scorecard) เพื่อใช้เป็นมาตรฐานร่วมกัน อันจะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบและประเมินประสิทธิผลของการดำเนินงานด้านความปลอดภัยฯ ระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งตัวชี้วัดการดำเนินงานความปลอดภัยฯ ดังกล่าวมีการปรับปรุงพัฒนาจากการอ้างอิงแหล่งต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 187 วัตถุประสงค์ของการจัดทำตัวชี้วัด มีดังต่อไปนี้

- 1) ช่วยให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์การดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศสมาชิก
- 2) สามารถเทียบเคียงสถานะการดำเนินงานความปลอดภัยฯ ของประเทศในภูมิภาคอาเซียน
- 3) ช่วยบ่งชี้ช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำของการดำเนินงานความปลอดภัยฯ ในแต่ละประเทศ
- 4) อำนวยความสะดวกในการพัฒนาความร่วมมือตามพื้นฐานความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน

ประเทศไทย ในฐานะแกนหลักที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบและประสานงานด้านสารสนเทศของเครือข่ายฯ ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบข้อมูลตัวชี้วัดการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน ระหว่างวันที่ 27-28 กันยายน 2560 ณ กรุงเทพฯ ภายใต้กรอบแผนงานเครือข่ายฯ ปี ค.ศ. 2016-2020 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นเวทีในการหารือร่วมกันเกี่ยวกับการปรับปรุง/พัฒนาระบบข้อมูลตัวชี้วัดการดำเนินงาน และเป็นแนวทางกำหนดนโยบายเพื่อยกระดับการดำเนินงานด้านดังกล่าวของแต่ละประเทศ และของภูมิภาคโดยรวม ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยผู้แทนระดับปฏิบัติจาก 9 ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมา ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม นอกจากนี้ ยังมีผู้แทนจากสำนักงานเลขาธิการอาเซียน ผู้แทนจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศ และผู้แทนจากหน่วยงานสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมประชุมด้วย

ตัวชี้วัดดังกล่าวจำแนกออกเป็น 6 หมวดหัวข้อ (Topic) รวมทั้งสิ้น 80 ตัวชี้วัด (Item) ดังนี้

- 1) นโยบายและยุทธศาสตร์ชาติ (Topic I : National OSH Policy and Strategy)
- 2) แผนงานระดับชาติ (Topic II : National OSH Programme)
- 3) ระบบการดำเนินงานระดับชาติ (Topic III : National OSH System) จำแนกเป็น
 - 3.1) การตรวจความปลอดภัย (III (A): OSH Inspection)
 - 3.2) การฝึกอบรมและบริการ (III (B): OSH Training and Services)
 - 3.3) การศึกษาวิจัยและข้อมูลสารสนเทศ (III (C): OSH Research and Information)
 - 3.4) การส่งเสริมความปลอดภัย (III (D): OSH Promotion)
 - 3.5) ภาควิชาเครือข่ายการดำเนินงาน (III (E): OSH Partners)
- 4) ข้อมูลการประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน (Topic IV : Occupational Accidents)
- 5) ข้อมูลการเจ็บป่วยจากการทำงาน (Topic V : Occupational and Work-related Illnesses)
- 6) ความร่วมมือระหว่างประเทศ (Topic VI : International Standards and Collaboration)

ซึ่งประเทศสมาชิกสามารถเข้าใช้ระบบฐานข้อมูลดังกล่าว ซึ่งได้ถูกพัฒนาขึ้นสำหรับใช้งานบนเว็บไซต์ของเครือข่าย ASEAN-OSHNET (www.asean-osh.net)

7.9 การประชุมรัฐมนตรีแรงงานอาเซียน วาระพิเศษด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

การประชุมรัฐมนตรีแรงงานอาเซียน (ASEAN Labour Minister's Meeting : ALMM) วาระพิเศษด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ถูกจัดให้มีขึ้นระหว่างการจัดประชุมวิชาการโลกด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (World Congress on Safety and Health at Work 2017) ซึ่งประเทศสิงคโปร์เป็นเจ้าภาพจัดขึ้น เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2560

ในการประชุมดังกล่าว รัฐมนตรีแรงงานอาเซียน รวมถึงประเทศไทยได้แถลงการณ์ยืนยันถึงความมุ่งมั่นและลงนามร่วมกันในการพัฒนาความปลอดภัยและอาชีวอนามัยเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (ASEAN Labour Minister's Statement on Improving Occupational Safety and Health for Sustainable Economic Growth) ถ้อยแถลงนี้ได้บันทึกความตั้งใจของประเทศสมาชิกอาเซียนในการยกระดับมาตรฐานด้านความปลอดภัยฯ รวมถึงความร่วมมือในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศในภูมิภาค ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวต่อไป

7.10 ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ความปลอดภัยในการทำงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 60 พรรษา

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชปรารภต่อผู้บริหารของกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงานประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น ในวันที่ 1 ธันวาคม 2557 มีใจความว่า “การสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบการ เพื่อผู้ใช้แรงงานจะไม่ต้องบาดเจ็บ ทูพพลภาพ”

เพื่อสนองพระราชปรารภดังกล่าว กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงจัดทำโครงการจัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ความปลอดภัยในการทำงานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 60 พรรษา” โดยได้เปิดให้บริการมาตั้งแต่เดือนมกราคม 2560 มีผู้เข้าชมจำนวนประมาณ 500–1,000 คนต่อเดือน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้ใช้แรงงาน นายจ้าง นักเรียน นิสิต นักศึกษา เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเสริมความตระหนักรู้ด้านความปลอดภัยฯ ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ฯ ดังกล่าว ประกอบด้วยส่วนแสดงจำนวน 11 สถานีการเรียนรู้ ได้แก่ อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล สีและเครื่องหมายเพื่อความปลอดภัย อันตรายจากสารเคมี การปฏิบัติงานในที่อับอากาศ การสื่อสารความเป็นอันตราย การตัดแยกอุปกรณ์ อันตรายจากพลังงานไฟฟ้า ความปลอดภัยในการทำงานกับเครื่องจักร ความปลอดภัยในงานเชื่อม การยกย้ายสิ่งของ วัสดุด้วยแรงคน การทำงานบนที่สูง การกระทำและสภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกของการดำเนินการยังคงมีข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการแสดงผลและเทคโนโลยีการนำเสนอ รวมถึงการขาดแคลนวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

7.11 การพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางไกลด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (e-Learning)

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัดทำโครงการสร้างเสริมศักยภาพเชิงเทคนิควิชาการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ผ่านระบบการเรียนรู้ทางไกล (e-Learning) เพื่อสร้างเสริมองค์ความรู้ในเชิงเทคนิคและทักษะวิชาการให้แก่บุคลากรด้านความปลอดภัย โดยโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเงินทดแทน สำนักงานประกันสังคม และได้ว่าจ้างมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เป็นที่ปรึกษาดำเนินการออกแบบหลักสูตรและพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-OSH) ซึ่งสามารถใช้งานบนเว็บไซต์ได้ที่ www.e-osh.net

ปัจจุบันระบบ e-OSH ประกอบด้วย 3 หมวดวิชาหลัก ดังนี้

- หมวด 1 การบริหารจัดการความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Occupational Safety and Health Management)
- หมวด 2 เทคโนโลยีความปลอดภัย (Safety Technology)
- หมวด 3 สุขภาพและสุขศาสตร์อุตสาหกรรม (Health and Industrial Hygiene)

แต่ละหมวดวิชา ประกอบด้วย 15 หัวข้อวิชา นอกจากนี้ ยังมีแบบทดสอบเพื่อประเมินตนเองก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยโครงการนี้มุ่งเน้นให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากที่บ้าน/สถานที่ทำงานผ่านสื่อมัลติมีเดีย เช่น วิดีโอประกอบการบรรยาย เอกสารข้อมูล นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถขอรับคำปรึกษาผ่านกระดานสนทนาหรือสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เช่น Facebook ได้ด้วย ซึ่งหมวดวิชาต่างๆ จะใช้เวลาเรียนรู้ประมาณ 2 เดือน รวมใช้เวลาตลอดหลักสูตรไม่เกิน 6 เดือน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาการเรียนรู้ตามโครงการฯ ผู้เข้าร่วมโครงการที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจะได้รับใบประกาศนียบัตรจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ทั้งนี้ นับตั้งแต่เปิดตัวโครงการเมื่อเดือนพฤษภาคม 2560 มีผู้สมัครเข้าใช้ระบบเรียนรู้รวมกว่า 250 คน

8. ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย

ประเทศไทยมีจัดทำความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย รวมถึงพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางวิชาการในภูมิภาคที่จะช่วยยกระดับการดำเนินงานด้านดังกล่าวของประเทศให้มีความเข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่มาตรฐานความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยที่ดี สรุปได้ดังนี้

8.1 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ

ประเทศไทย ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization; ILO) ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2462 จึงทำให้มีพันธกรณีในการดูแลคุ้มครองแรงงานในมิติด้านต่างๆ ครอบคลุมถึงด้านความปลอดภัยและสุขภาพอนามัยในการทำงาน โดย ILO ได้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยระหว่างประเทศ (International Occupational Safety and Health Information Centre; CIS) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2502 เพื่อให้เป็นหน่วยงานบริหารจัดการและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือและพัฒนาเครือข่ายการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (CIS Network) ระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งในแต่ละประเทศจะมีการแต่งตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้เป็นศูนย์ข้อมูล CIS ประจำประเทศนั้นๆ จำแนกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ศูนย์ระดับชาติ (CIS National Centre) และศูนย์ความร่วมมือ (CIS Collaborating Centre)

ในปี พ.ศ. 2526 กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (โดยสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน ณ ขณะนั้น) ได้รับแต่งตั้งให้เป็น CIS National Centre เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศไทย และต่อมาในปี พ.ศ. 2538 กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข (โดยกองอาชีวอนามัย กรมอนามัย ณ ขณะนั้น) ได้รับแต่งตั้งเป็น CIS Collaborating Centre เพื่อเป็นหน่วยประสานความร่วมมือด้านข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมุ่งเน้นให้ความร่วมมือกับ ILO ในการพัฒนางานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยให้สอดคล้องตามมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในเรื่องการให้สัตยาบันอนุสัญญาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการให้สัตยาบันอนุสัญญา ILO ฉบับที่ 187 ว่าด้วยกรอบเชิงส่งเสริมการดำเนินงานความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ค.ศ. 2006 ซึ่งมีผลบังคับใช้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

8.2 เครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน

เครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN Occupational Safety and Health Network หรือ ASEAN-OSHNET) ได้มีการจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2542 โดยกลุ่มประเทศในอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหน่วยงานด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง มีการพัฒนาและสร้างเอกภาพของมาตรฐานและแนวปฏิบัติด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน อันเป็นการยกระดับศักยภาพและภาพลักษณ์การดำเนินงานของแต่ละประเทศและของภูมิภาคโดยรวม

คณะกรรมการบริหารเครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN-OSHNET Coordinating Board) ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากประเทศสมาชิก จะมีการประชุมร่วมกันเป็นประจำทุกปี กำหนดให้แต่ละประเทศหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพจัดประชุม ซึ่งการดำเนินงานของเครือข่ายฯ ได้มีการแบ่งให้ประเทศสมาชิกเป็นแกนหลักในด้านต่างๆ โดยประเทศไทยเป็นแกนหลักด้านสารสนเทศ

ทั้งนี้ การประชุมคณะกรรมการบริหารเครือข่ายฯ ประจำปี 2561 จัดขึ้นพร้อมด้วยการประชุมวิชาการของเครือข่ายฯ และการจัดมอบรางวัลสถานประกอบกิจการดีเด่นด้านความปลอดภัยฯ ของอาเซียน ณ ประเทศกัมพูชา ระหว่างวันที่ 2-4 เมษายน 2561

8.3 การดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างหน่วยราชการไทย – สิงคโปร์ (CSEP)

รัฐบาลไทย ได้มีความร่วมมือกับรัฐบาลสิงคโปร์ ภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยราชการไทย – สิงคโปร์ (Civil Service Exchange Programme : CSEP) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นแกนหลักในการประสานความร่วมมือ ซึ่งประกอบด้วย 13 สาขา จำแนกตามกลุ่มกระทรวงต่างๆ ที่รับผิดชอบ โดยในสาขาแรงงาน เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงแรงงานของไทย กับกระทรวงกำลังแรงงาน (Ministry of Manpower) ของสิงคโปร์

จากการประชุมประสานงานระหว่างทั้งสองฝ่าย ได้มีการเห็นชอบร่วมกันให้ความร่วมมือในช่วงปี 2559–2560 เป็นหัวข้อด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างกันในการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมต่างๆ ของแต่ละฝ่าย ทั้งนี้ กิจกรรมสำคัญคือ ประเทศไทยได้ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดประชุมวิชาการโลกด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ครั้งที่ 21 (XXI World Congress on Safety and Health at Work 2017) ซึ่งสิงคโปร์ได้รับเกียรติเป็นเจ้าภาพจัดขึ้น ระหว่างวันที่ 3–6 กันยายน 2560 ณ Marina Bay Sands Expo and Convention Centre ประเทศสิงคโปร์ ถือเป็นครั้งแรกที่เวทีระดับโลกดังกล่าวจัดขึ้นในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งฝ่ายไทยได้ส่งคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เข้าร่วมการประชุมในครั้งนี้ พร้อมทั้งเป็นเจ้าภาพร่วมในการจัดประชุมอภิปรายทางวิชาการ (Symposium) หัวข้อ ความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในงานภาคเกษตร โดยได้มีการจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินรายการการนำเสนอผลงานวิจัย/ประชุมอภิปรายที่เกี่ยวข้อง

8.4 ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับ KOSHA สาธารณรัฐเกาหลี

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้จัดทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (Arrangement for Technical Cooperation in Occupational Safety and Health) กับองค์กรความปลอดภัยและอาชีวอนามัยแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Korea Occupational Safety and Health Agency; KOSHA) โดยมีการลงนามข้อตกลงความร่วมมือฯ เมื่อปี พ.ศ. 2556 มีวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวิชาการ องค์ความรู้ รวมถึงนโยบายที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถของการพัฒนางานความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของประเทศ ซึ่งการดำเนินงานภายใต้กรอบข้อตกลงความร่วมมือฯ ที่ผ่านมา ทั้งสองฝ่ายได้มีการประสานงานระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรภาครัฐของไทย โดย KOSHA ได้จัดสรรทุนฝึกอบรมเชิงเทคนิคด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย ณ สาธารณรัฐเกาหลี ให้แก่บุคลากรฝ่ายไทยเป็นประจำทุกปี และส่ง

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ KOSHA ยังเป็นหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินงานเครือข่ายความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของอาเซียน (ASEAN Occupational Safety and Health Network; ASEAN-OSHNET) โดยได้ส่งผู้แทนเข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการบริหารเครือข่ายฯ เป็นประจำทุกปี เพื่อสร้างเครือข่ายและกระชับความสัมพันธ์ในการพัฒนางานด้านความปลอดภัยฯ ของประเทศและของภูมิภาค ให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

8.5 ข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับ SAWS สาธารณรัฐประชาชนจีน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้เริ่มมีการเจรจาแลกเปลี่ยนกับองค์การภาครัฐว่าด้วยความปลอดภัยในการทำงาน (State Administration of Work Safety: SAWS) สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกระทรวงที่ขึ้นตรงกับคณะรัฐมนตรี และได้บรรลุข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกัน โดยต่อมาได้มีการจัดพิธีลงนามในบันทึกความเข้าใจเพื่อความร่วมมือทางวิชาการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย (MOU for the Technical Cooperation in Occupational Safety and Health) ระหว่างทั้งสองหน่วยงาน เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2559 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

วัตถุประสงค์ของการจัดทำ MOU ระหว่างกันนี้ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลวิชาการ สนับสนุนทุนฝึกอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมถึงนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงานความปลอดภัยฯ ของประเทศไทย โดยที่ผ่านมา SAWS ได้มีการจัดสรรทุนให้กับเจ้าหน้าที่กรมฯ เดินทางไปเข้ารับการฝึกอบรมเชิงเทคนิควิชาการ ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน แล้วจำนวนหลายราย

ในปัจจุบัน การขยายเครือข่ายและความร่วมมือด้านความปลอดภัยฯ ระหว่างจีนกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาเซียนได้รับการเน้นย้ำเพื่อสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจตามแนวความคิดของจีนในการพัฒนา "เส้นทางสายไหม" ดังนั้น ความร่วมมือทางวิชาการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่ได้จัดทำขึ้นระหว่างกัน จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินงานความปลอดภัยฯ ของประเทศไทย รวมถึงเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียนด้วย

9. ผู้จัดทำ

ผู้เรียบเรียง

ดร.วิสันติ เลหาอุดมโชค

นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ

งานวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ

กลุ่มงานยุทธศาสตร์ความปลอดภัยในการทำงาน กองความปลอดภัยแรงงาน

นางสาวชมัยพร เทพานวล

นักวิชาการแรงงานชำนาญการ

งานวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ

กลุ่มงานยุทธศาสตร์ความปลอดภัยในการทำงาน กองความปลอดภัยแรงงาน

ผู้แปล

ดร.วิสันติ เลหาอุดมโชค

นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ

งานวิชาการและความร่วมมือระหว่างประเทศ

กลุ่มงานยุทธศาสตร์ความปลอดภัยในการทำงาน กองความปลอดภัยแรงงาน

ติดต่อข้อมูลเพิ่มเติม:

กองความปลอดภัยแรงงาน

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน

18 ถนนบรมราชชนนี แขวงฉิมพลี

เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์: 0 2448 8338

โทรสาร: 0 2448 9164

E-mail: osh.bureau@labour.mail.go.th

Website: www.oshthai.org

